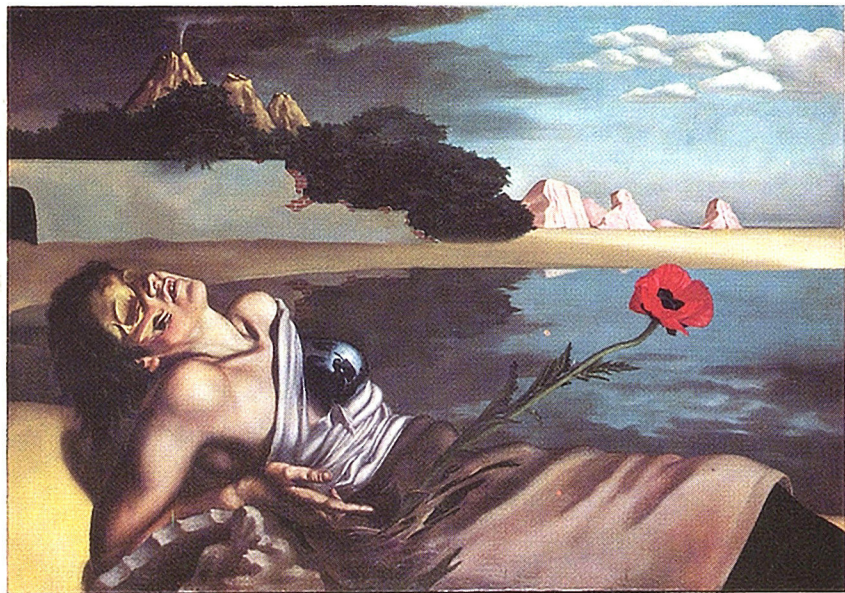

sept. '71

Kunstwerk van de maand

Het afgebeelde kunstwerk is
permanent geëxposeerd in de
afdeling „Kunst na 1850”,
Maliebaan 42, Utrecht (buslijn 3).

centraal museum utrecht

agrietienstraat 1
maliebaan 42

johannes moesman

(geb. 1909)
Zelfportret, olieverf
op doek, 1935
96,5 x 137
Inv. nr. 16473

Zelfs al is het aanzien van Utrecht de laatste jaren in aanzienlijke mate veranderd, toch heeft de Domstad een bepaalde charme en sfeer weten te bewaren die in hoge mate van andere steden verschilt. In feite moet je er wonen en leven om die sfeer te ondergaan. Licht het aan die typische grachten met hun sfeervolle werfkelders? Licht het aan de kerken met hun soms mysterieuze kerkpleintjes? Licht het aan de mensen zelf? Het is iets dat moeilijk of zelfs niet te bepalen is. Maar Utrecht heeft het. En in die sfeer moeten we het „Utrechts surrealisme” zien, dat nog steeds een aantal nabloeiers kent. De op 6 januari 1909 te Utrecht geboren Johannes Hendrikus Moesman was ca. 1930 de eerste surrealist van formaat in Nederland. Zijn kwantitatief beperkt oeuvre staat op een zodanig niveau dat niemand minder dan André Breton, in de jaren dertig de gevierde leidende figuur van de surrealistische beweging, over Moesman schreef: „... l'oeuvre de J. H. Moesman, que je trouve des plus fascinantes...” Het „Zelfportret” uit 1935, een der drie schilderijen van Moesman in bezit van het Centraal Museum, kan beslist beschouwd worden als een der beste werken van de schilder. Aan de rand van een vijverachtige plas ligt een wezen dat bij nader toezien verrassend van samenstelling is. Het haar en vooral de onderste helft van het gelaat doen denken aan een vrouw, terwijl de grote hand mannelijk aandoet. In de borstpartij is de rechter borst van de figuur verborgen door een linnendoek, terwijl de linker borst uitgegroeid is tot een soort bolle spiegel of toverbol. Het gezicht is gedeeltelijk skeletachtig uitgewerkt. De rest van het lichaam beneden de borstpartij is geheel bedekt, terwijl uit een ondefineerbare plaats een klaproos opschiet. Ook de achtergrond van dit schilderij is een vreemde, typische surrealistische samenstelling. Elk schilderij van Moesman is een stukje Moesman zelf, en zeker dit werk dat hij „Zelfportret” genoemd heeft. Misschien doet deze betiteling vreemd aan. Waarom eigenlijk? Vinden we niet allen een stukje van onszelf in dit schilderij terug? De Grieken leerden reeds: „leer jezelf kennen”, m.a.w. niemand kent zichzelf, laat staan dat de anderen ons zouden kennen. En dat heeft Moesman in zijn „Zelfportret”, dat uitmunt door een geraffineerde kleurenschakering, een harmonische opbouw en een overtuigende plasticiteit, op een schitterende wijze verwezenlijkt. De kunstenaar heeft zichzelf analytisch bekeken in de spiegel, figuurlijk maar ook letterlijk, want zijn „Zelfportret” — de kunstenaar voor zijn schildersezel — weerspiegelt in de borst-bol!